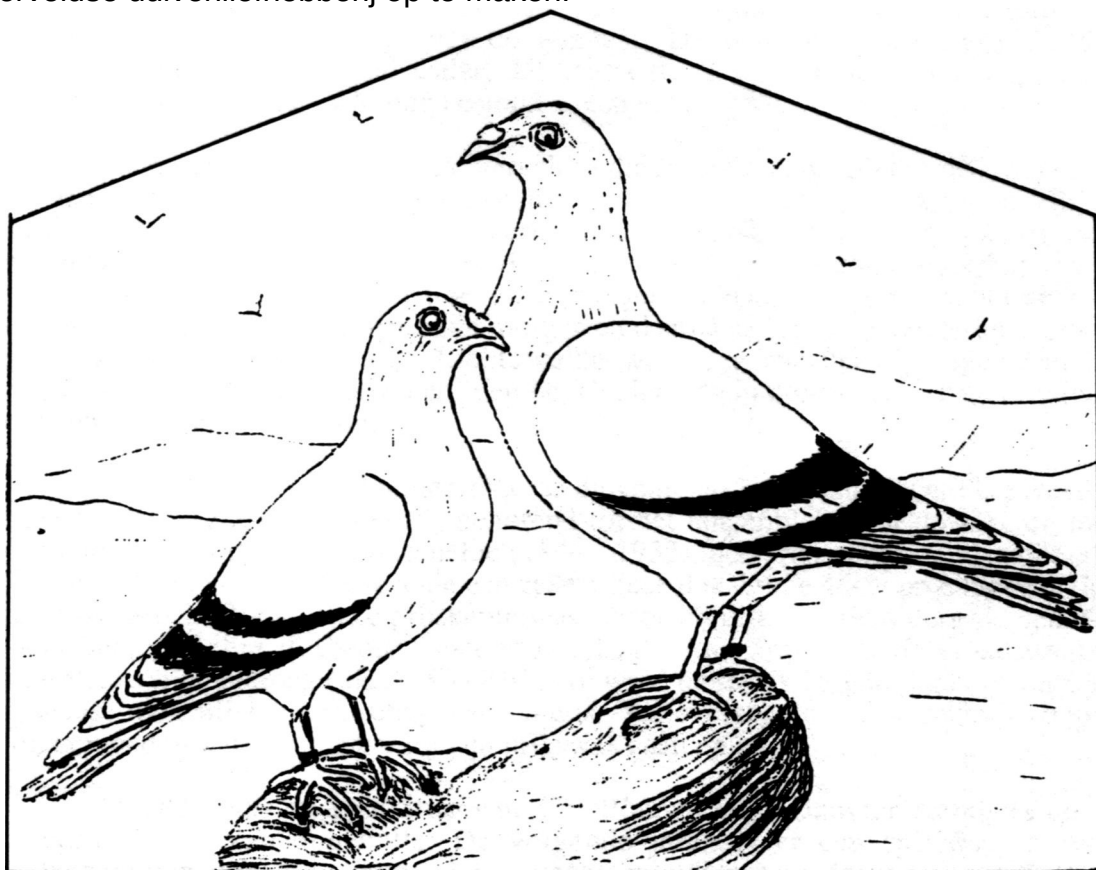

Lichtervelde zou een uitzondering zijn in Vlaanderen als er geen duivenmelkers en geen duivenlokale waren. Gelukkig is dit niet het geval en zien we op zomerse zondagvoormiddagen de plaatselijke reisduiven van Clermont, Arras, Dourdan of Le Touquet thuiskomen, bij voorkeur "recht uit het gat".

Duivenliefhebberij en duivenverenigingen zijn echter volkse aangelegenheden waarbij vroeger weinig of niets te boek gesteld werd, en daarom waren we gelukkig toen rustend onderwijzer Karel Vangheluwe ons aanbood om de geschiedenis van de Lichterveldse duivenliefhebberij op te maken.

Geschiedenis der Lichterveldse duivenliefhebberij

Karel Vangheluwe

Inleiding

Het is met genoegen dat ik wat gegevens over de duivenliefhebberij verzameld heb. Een deel van deze gegevens is wetenschappelijk gefundeerd; een ander deel berust op betrouwbare mondelinge overlevering en een derde deel bestaat uit zeer verantwoorde vermoedens.

Dank aan al degenen die mij inlichtingen verschaften, zodat ik een tipje kon ontsluiten van het vroegere Lichtervelde, het dorp waar onze voorouders geleefd hebben met hun vreugden en hun zorgen. Eén van hun vreugden was: HET DUIVENSPEL.

1 De beginperiode tot 1879

Het eerste spoor van duivensport in Lichtervelde dat ik kon vinden, dateert van 1878 - 1879. We kunnen ons echter de tijd vooraf wel voorstellen. Enige mensen van een wijk, ergens rond een herberg, verzamelden enkele duiven in een mand of kooi. Iemand die beschikte over een voertuig voerde de duiven enkele kilometer ver, wat meestal geschiedde met het traamkarretje van een vis- of petroleumhandelaar, of met de hondenkar van een metselaar of een zandventer. Hij, die het eerst zijn duif kon binnenbrengen in de herberg, was de winnaar. De winnende duif werd die dag tentoongesteld in een speciaal kader, dat achter de "toog" aan de muur hing, en in vakken verdeeld was. De beloning bestond in een natura-prijs.

De ontwikkeling van de Lichterveldse duivensport is parallel verlopen met het ontstaan en de evolutie van het spoorwegnet. In 1847 kwam de lijn Brugge-Kortrijk tot stand, en in 1852 de lijn Gent-Adinkerke. Van dan af konden de duiven per trein verzonden worden. De verzending werd vaak geadresseerd aan de stationschef van de loslatingsplaats of anders aan een bekende persoon die daar woonde, met het verzoek de duiven los te laten op een bepaalde morgen en daarna de lege manden terug te sturen op de kosten van de afzender. Lichtervelde was zeer voordelig gelegen aan het kruispunt van die twee spoorwegen. Een begeleider was in die tijd echter onbetaalbaar voor een plaatselijke vereniging.

In 1878 bestond in Lichtervelde de duivenbond "De Blauwe Duif", gevestigd in het lokaal "De Zwarte Leeuw", behorend tot het huizenblok voor de kerk en toen bewoond door August Vanoverschelde (1846 - 1933), neef van de latere lokaalhouder Eugène. Welnu, in juli 1878 speelde een zekere heer Bekaert de 46ste prijs met een duif die gelost was in Rome. Deze prijskamp was waarschijnlijk ingericht door de bekende maatschappij "Libre d'Abéona" met haar lokaal "Au Cirque" in de Goudstraat te Brussel. De prijs bedroeg (toen!) 500 BEF. Hij werd feestelijk ingehuldigd op zondag 3 augustus,

toen hij in gezelschap van August Vanoverschelde, van de trein stapte, terugkomend van Brussel, waar hij zijn prijs was gaan ophalen.

In 1879 was de voorzitter van "De Blauwe Duif" Janvier Kerkhofs en de secretaris Felix Vancoppenolle. De volgende jaren is er een splitsing in twee maatschappijen gebeurd, vermoedelijk naar aanleiding van de tweespalt die toen ontstaan is in gans de gemeente.

2 Van 1879 tot 1914

Eerst wat betreft: "De Blauwe Duif".

Hoe lang August Vanoverschelde deze maatschappij gerund heeft, is niet achterhaald. Mogelijk heeft hij zijn vereniging overgelaten aan zijn 20-jaar jongere neef: Eugene Vanoverschelde. Deze is nl. aan het bestuur gekomen van de maatschappij "Bond Lichtervelde" in 1890, volgens zijn eigen getuigenis in een verzoekschrift aan het gemeentebestuur om toelage voor zijn kermisvlucht¹. Hij woonde in de herberg "In Bordeaux", Boomgaardstraat 9 (nu magazijn D'Hulster - Claerbout). Waarschijnlijk was het van deze maatschappij dat Cyrille Debaille secretaris was in 1862 en ere-secretaris in 1897. Al de genoemde mensen behoorden tot de strekking van "De Zwaan".

De andere maatschappij had haar lokaal in "Het Gildhof" bij Eduard Lannoy, en is ontstaan kort na 1879, de stichting van "De Burgersgilde". Eduard Lannoy heeft het lokaal uitgebaat tot aan de ziekte van zijn tweede echtgenote; daardoor is hij gedwongen geweest weer terug te keren naar zijn ouderlijke hoeve in de Fonteinestraat. Na korte tijd is zijn tweede echtgenote daar gestorven in 1913. In het Gildhof kwam Victor Vergote wonen; maar blijkbaar ging de maatschappij over in de handen van Jules Vankeirsbilck. Mogelijk in café "De nieuwe Alcyon" daar waar nu de "Burgersgilde" is.

Bidprentje van Eugene Vanoverschelde.

In alle geval, in 1914 had deze maatschappij als erevoorzitter Albert Demunster en als voorzitter Maurice Decuypere; ondervoorzitter was Emiel Dewaele en secretaris-schatbewaarder Jules Vankeirsbilck, allen mensen van Burgersgilde-strekking.

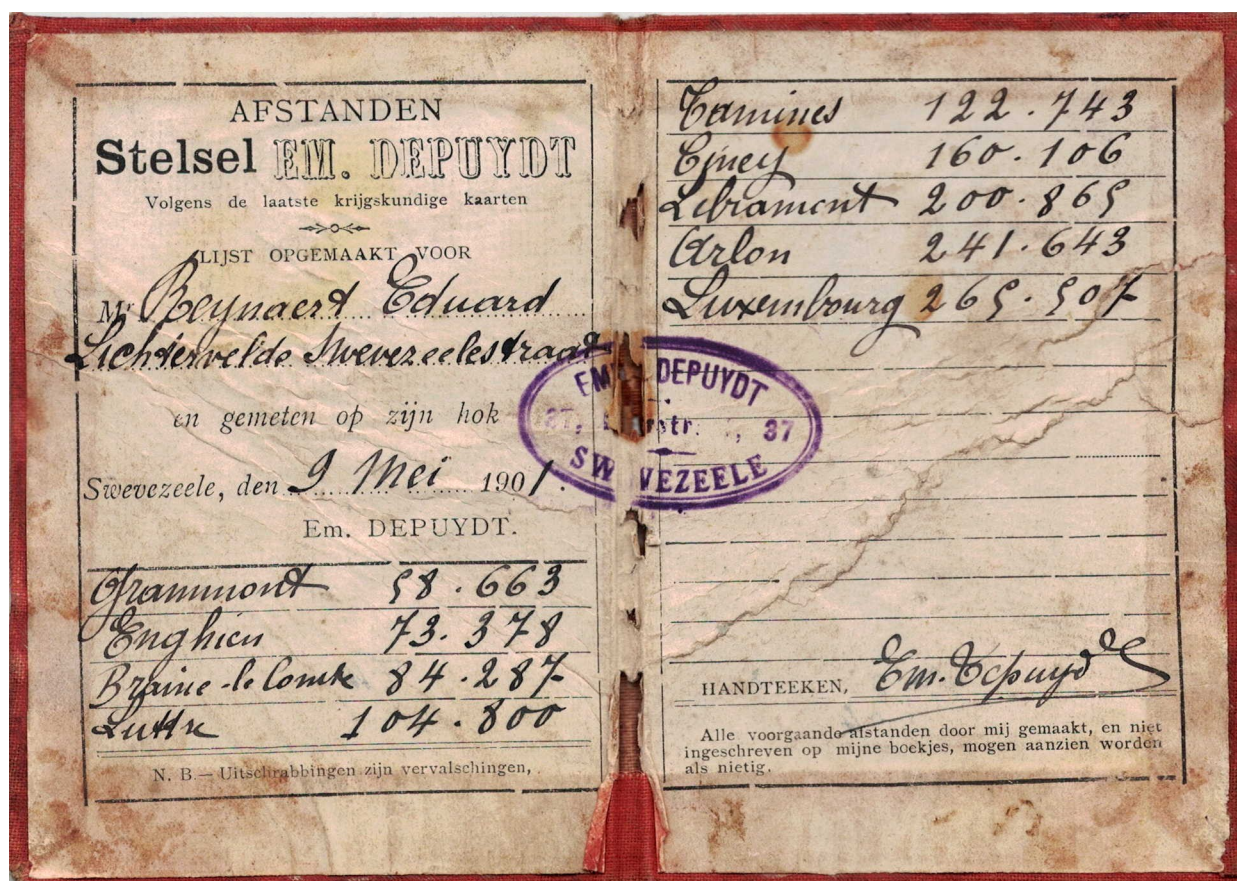
De Lichterveldse duivenliefhebbers gingen toch in beide lokalen spelen volgens het paste. De twee maatschappijen vermeden rechtstreekse concurrentie, bv. als de ene Breteuil speelde, speelde de andere Arras of Le Touquet. Dit kon ik uitmaken aan de hand van de uitslagen.

Vóór 1900 moest je in het lokaal de prijsduif aanbieden om mee te dingen. Ze kreeg dan een stempel op de vleugel geslagen voor ze ingekorfd

ustus 1910. Uit dit verzoekschrift leren we tevens dat zijn

werd. Rond 1890 werd die stempel vervangen door een rubber ringetje dat over de poot geschoven werd. Op dat ringetje stond een merkteken. Bij de aankomst van de duif werd die stempel of dat ringetje als bewijsstuk genoteerd.

In 1914 waren de prijskampen in Lichtervelde reeds behoorlijk georganiseerd. Er werd gespeeld per vijftal en bij Vanoverschelde werden de duiven zelfs in twee groepen ingedeeld, nl. deze die vlogen voor de kleine inleg (0,30 BEF in en 1,50 BEF terug) of voor de grote inleg (0,80 BEF in en 4 BEF als prijs). Er waren vrije inleggen per tiental en een speciale prijs voor één of twee duiven. Af en toe werd een mooie naturaprijs gewaarborgd voor een aparte inleg.

Afstandsboekje van Eduard Reynaert.

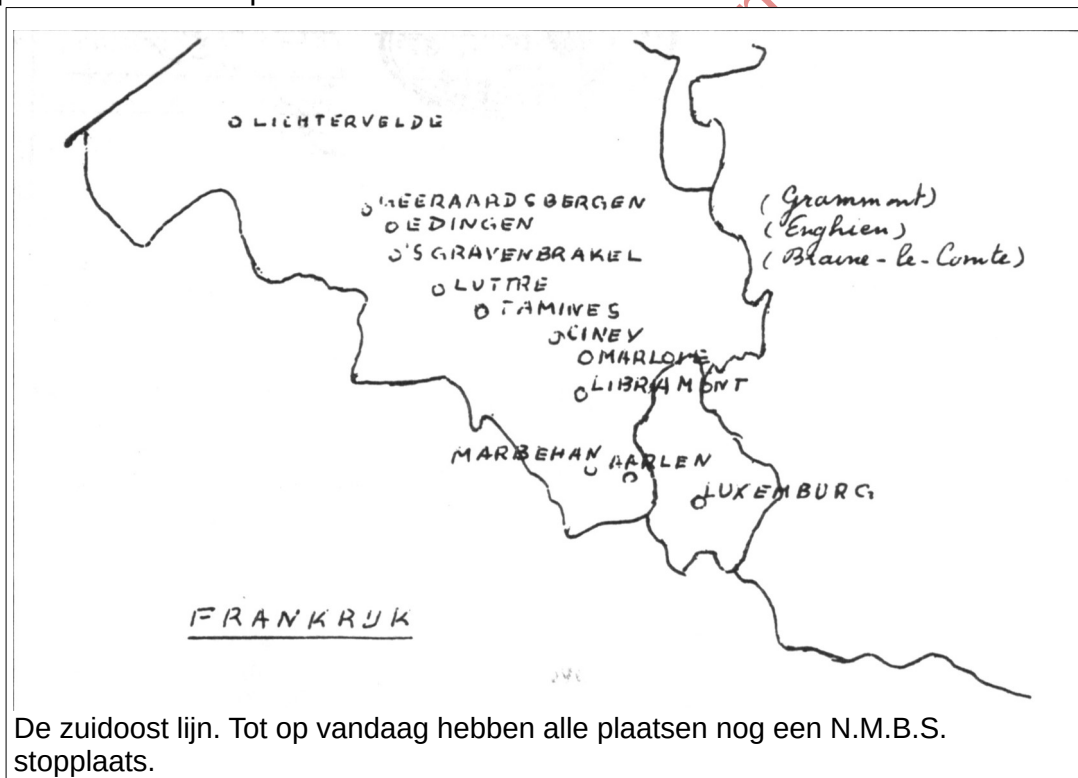
De rangschikking werd berekend aan de hand van de officiële gegevens vanaf 1880. Rond 1890 kon men een afstandsboekje bestellen bij de gezworen landmeter Emiel Depuydt, Lostraat 37 te Zwevezele. De eerste boekjes vermeldten de zuid-oost vluchtlijn. In het afgebeelde boekje ontbreken de lossingsplaatsen Lessen, Edingen, Marloie, Marbehan en ook Ulm, aan de rand van het plateau dat vlak voor de Alpen ligt. Volgens zeer betrouwbare mondelinge overlevering² werd ook op deze plaatsen gelost. Men hield ook rekening met de afstand die moest gelopen worden om de aankomst van de duif te kunnen vaststellen. Zolang er geen officiële afstanden bestonden speelde de ligging van het hok van de duivenliefhebber tegenover de ligging van het lokaal een rol. In 1914 werd de afstand berekend tot op 1 dm en de snelheid per minuut. De uitslag werd tentoongesteld op een groot bord in het lokaal, vervolgens overgeschreven met anilinepotlood en gekopieerd bij middel van een blok pasta. Alleen afgelegen

² Zelf vernomen van Eduard Reynaert (1855 - 1950)

liefhebbers kregen hun uitslag per post. Reclamaties moesten de volgende vrijdagavond binnen zijn.

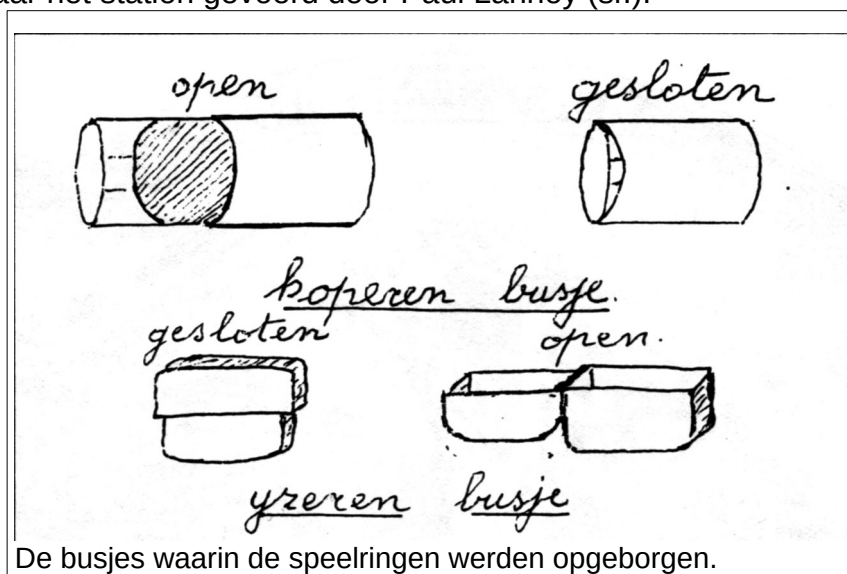
Tot 1900 was het de tijd van de délégué's of afgevaardigden. Ze zetten hun zakuurwerk gelijk met het (moeder)uurwerk in het lokaal. Dan verspreidden ze zich over de verschillende wijken van Lichtervelde, volgens de woonplaats der deelnemers. Daar zaten ze dan aan een tafeltje met een blad papier de aankomsten af te wachten. Ze noteerden de naam van de liefhebber die een duif aanbood, samen met de stempel of het ringnummer en de juiste tijd. Daarna trokken ze terug naar het lokaal om de aantekeningen te vergelijken.

Tussen 1900 en 1914 kwamen de eerste constateurs in gebruik in Lichtervelde. Aanvankelijk was er maar één toestel per wijk, maar het kwam zo ver dat slechts hier en daar nog een paar liefhebbers waren die samen met één toestel speelden. Er werden koperen schuifbuisjes gebruikt, waarvan de twee delen niet konden gescheiden worden, om de ringen in te deponeren voor ze in de constateur geschoven werden. Men noemde deze ronde doosjes "kapelletjes". Ze waren gemerkt met "Bté S.G.D.G." en "ADP"³ Er bestonden ook ijzeren potjes met een aangehecht dekseltje, voorzien van het opschrift "Toulet Imperator". Toulet was de merknaam van een constateur.

³ Breveté sans garantie du gouvernement; waar ADP voor stond, kon niet achterhaald worden.

Ongeveer rond 1900 werd overgeschakeld naar de zuid-west vluchtlijn, zoals we die nu nog kennen. Clermont was niet gebruikelijk: men speelde Breteuil. Toen waren de duivenmanden nog allemaal van gevlochten riet. De duiven werden per hondenkar van het Gildhof naar het station gevoerd door Paul Lannoy (sr.).

In 1914 was er nog geen sprake van dubbelingen⁴, noch van seriespel⁵. Op de uitslag stond nog geen enkele soort ringen vermeld. De prijskampen duurden beduidend langer dan nu. Van Arras waren de mededingers meestal Lichterveldenaren; van Breteuil en verder deden volgens de uitslagen uit die jaren ook veel liefhebbers mee van Hooglede, Swevezele, Cortemarck, St. Joseph, Ruddervoorde, Waardamme, enz. Naar mondelinge overlevering was er toen in Lichtervelde een groepje spelers dat met de trein ging inkorven in "De Colibri" (Brugge), "De Zalmvrienden" (Kortrijk) en in "De Vriendenbond" of "De Trompet" (Gent) op regionale of nationale vluchten. In 1914 hadden de twee duivenlokalen elke zondag in het volle seizoen ongeveer 150 tot 200 duiven in te korven, dus 400 in totaal.

2.1 Een belangrijk liefhebber

Cyriel Debaillie (1862 - 1937) was vanaf 1880 een succesvol liefhebber. Hij won prijzen uit de Ierse losplaatsen Waterford, Belfast en Tralee. Hij won de ereprijs van de vlucht die gelost werd op het schip Manoubia op de Atlantische Oceaan (1000 km). In 1882 was hij secretaris van "De Blauwe Duif" en in 1897 reeds "eresecretaris" toen de jaarlijkse Bordeauxvlucht 943 mededingers telde⁶. In oktober 1888 zond hij zes duiven naar Den Haag (150 km), zo laat op het seizoen, duiven die in de zomer Orléans (360 km) gevlogen hadden, om te bewijzen dat een duif uit alle richtingen kan naar huis komen. Ze werden gelost door Mr. Doelman, de voorzitter van de plaatselijke vereniging "De Ooivaar" en kwamen alle zes op hun hok terug.

⁴ Prijskampen, waarbij duivinnen, jonge duiven en jaarlingen niet alleen in hun eigen categorie geklasseerd worden, maar tevens in een hogere.

⁵ Te vergelijken met de tiercé uit de paardenrennen.

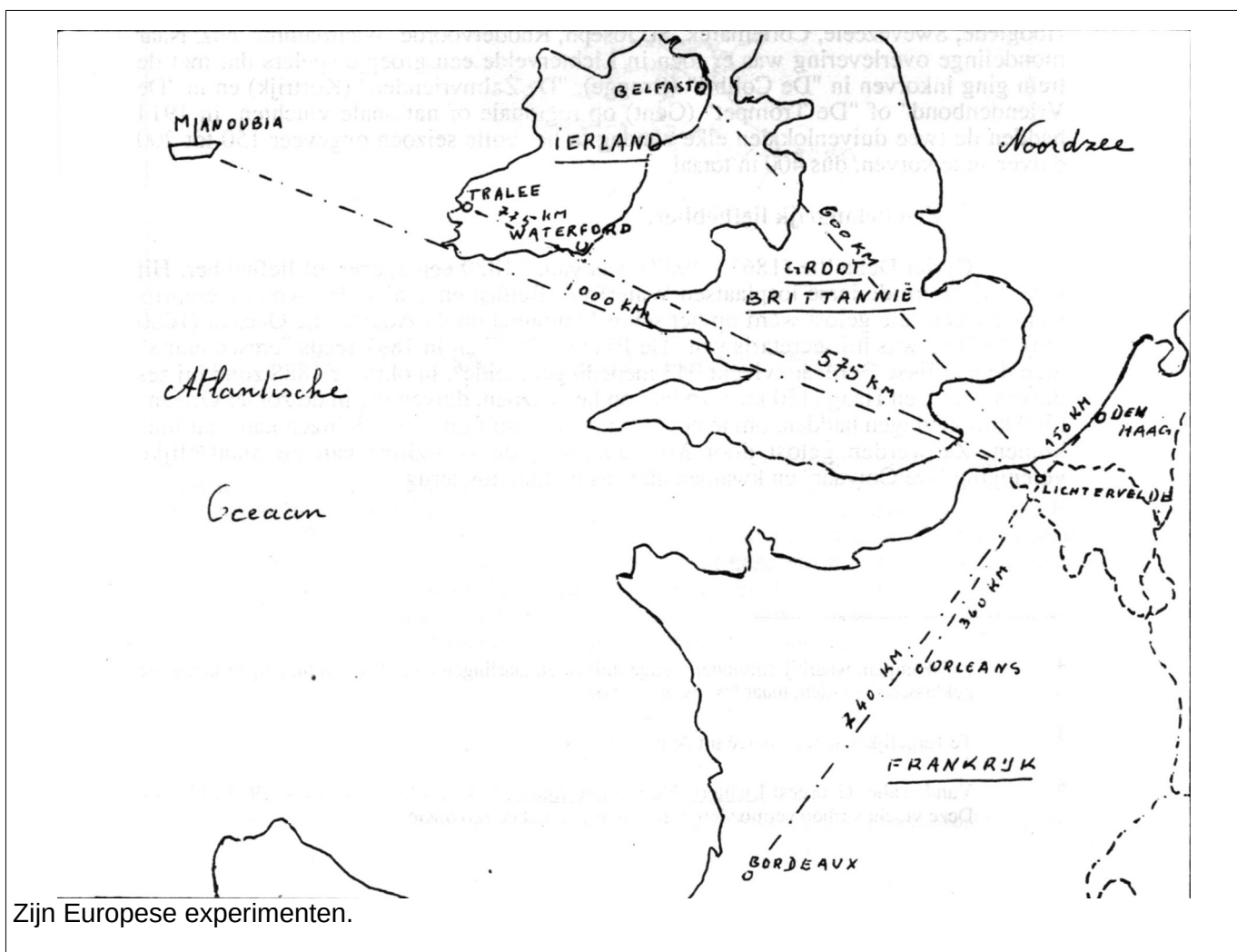
⁶ Vandewalle, Georges: Lichtervelde in oude foto's, Eeklo: Alea Producties, 1993., blz. 90. Deze vlucht verliep vermoedelijk in samenspel met de provincie.

Cyriel Debaillie woonde eerst op de markt, naast het gemeentehuis, waar hij in 1898

Briefhoofd van Cyriel Debaillie.

zijn fabriek van ringen stichtte. Later verhuisde hij naar de Kortemarkstraat (Villa Lindy). Hij had er zijn "fabriek" met er boven zijn grote duiventil, met platform en uitkijktoren.

2.2 Lijst van Lichterveldse duivenliefhebbers voor 1914

1. Allemeersch gebr.	24. Dewaele Emiel	47. Vangheluwe Pol
2. Beernaert gebr.	25. Dewaele gebr.	48. Vankeirsbilck Eduard
3. Beernaert H.	26. Dewaele Joseph	49. Vankeirsbilck Jules
4. Beke gebr.	27. D'Hauphin Henri	50. Vanmoerkercke Victor
5. Bonte	28. François	51. Vanmoortele Oscar
6. Bossuyt	29. Gryspeerdt Achiel	52. Vanoverschelde Achiel
7. Brouckaert	30. Hoornaert Aimé	53. Vanoverschelde Eu-geen
8. Buchier Jules	31. Houwen Aloïs	54. Vanoverschelde gebr.
9. Callewaert Achiel	32. Houwen August	55. Vanoverschelde Mau-rits
10. Claeyts H.	33. Lamsens R.	56. Vanwalleghem Aloïs
11. Coussée	34. Lievens Felix	57. Vanzielegheem
12. Debaeke	35. Lust Omer	58. Vergote Fr.
13. Declercq Emiel	36. Maes Henri	59. Vergote gebr.
14. Declercq Jozef	37. Reynaert Eduard	60. Verhelle gebr.
15. Decuypere gebr.	38. Seys	61. Verhelst Henri
16. Dejonghe H.	39. Steen Camiel	62. Vermote gebr.
17. Delamerillieure	40. Tampere Eduard	63. Vervaele gebr.
18. Delecluyse Benoni	41. Tampere Nathalie	64. Vogels
19. Delecluyse Emiel	42. Tempelaere	65. Volckaert Ferdinand
20. Demeester gebr.	43. Vancanneyt gebr.	66. Werbrouck Achiel
21. Demunster Albert	44. Vancanneyt H.	
22. Denys Charles	45. Vancoppenolle E.	
23. Denys gebr.	46. Vancoppenolle H.	

De lijst is gebaseerd op een vijftal uitslagen uit het jaar 1914 en uiteraard onvolledig. Het valt op dat er zoveel “gebroeders” met de duiven speelden. Terugkijkend op die periode komen een drietal liefhebbers op de voorgrond:

- Eugeen Vanoverschelde, lokaalhouder, erkende duivenkeurder, bezat een weergaloze duif: zijn “Oostendenaar”, onklopbaar met oostenwind en “brandsmoor”⁷.
- Cyriel Debaillie, winnaar van de vlucht op de Manoubia
- Nathalie Tampere, moeder van Henri Vanlerberghe, de enige vrouw die op de duivenuitslagen prijkte in die tijd en die in heel de streek gekend was om haar krasse uitspraken.

3 De oorlogsjaren 1914 - 1918

Alle activiteit op gebied van duivensport lag stil. Er is een document bewaard gebleven, een verordening van de plaatscommandant:

DUIVINGERIEF.

Aan de Ortskommandantur is bekend geworden dat er nog duivenmanden, duivennesten, nesteieren en ander duivengerief in 't bezit der bevolking is, hetwelk, niettegenstaande de bevolen inbeslagneming niet afgeleverd werd. Indien die genoemde voorwerpen niet tegen 2 september bij de Ortskommandant afgeleverd worden, zal een strenge straf volgen.

Al de duivenslagen moeten goed gesloten zijn. Duiven die er aangekomen zijn moeten in de Ortskommandantur afgegeven worden.

(get.) HAFEN,

Leutnant d. L. & Ortskommandant.

Lichtervelde, den 28 oogst 1917.

Wat kunnen wij daaruit besluiten?

- Dat de bezetters de reisduiven zeer belangrijk achtten voor het overbrengen van boodschappen.
- Dat er een algemene verordening moet bestaan hebben van 1915, geldend voor heel de frontstreek.
- Dat, gezien zelfs manden, teilen en eieren verboden bezit waren, er zeker een verbod gold voor de reisduiven zelf, gezien ook de nabijheid van het front.

4 Van 1918 tot 1940

Deze periode was er een van vlugge veranderingen op allerlei gebied, en daar zij reeds een halve eeuw achter de rug ligt, is het soms noodzakelijk geweest te gissen naar de nauwkeurige toedracht der gebeurtenissen. Toch meen ik met tamelijk grote zekerheid het voornaamste achterhaald te hebben.

De eerste maatschappij, die weer op gang kwam na de Eerste Wereldoorlog, was de maatschappij van Jules Vankeirsbilck. Die woonde nu echter op de hoek der

⁷ Morgennevel op zwoele dagen.

Marktstraat en der Middenstraat en is lokaalhouder gebleven, waarschijnlijk tot 1926. Het uithangbord was "In 't duivenlokaal".

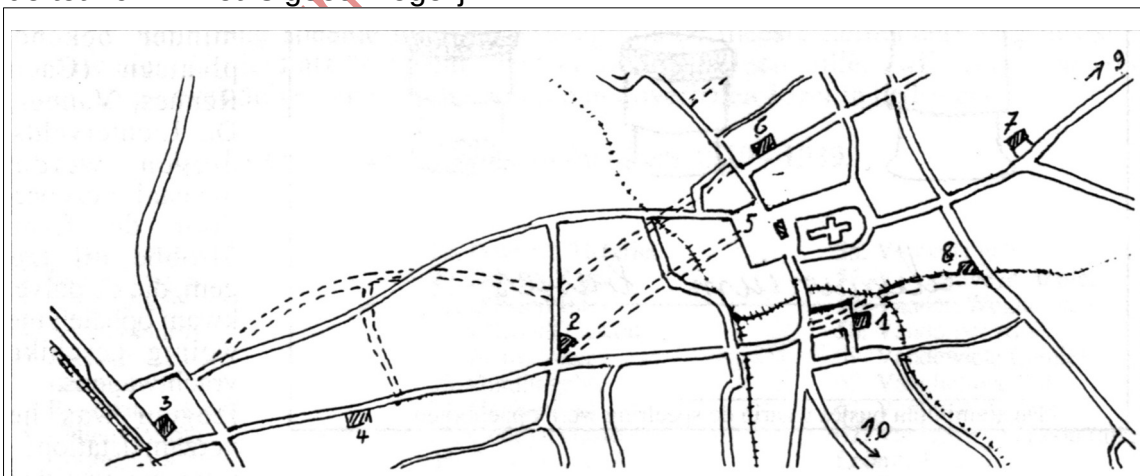
Bidprentje van Romanie Vandaele.

We vermoeden dat deze duivenmaatschappij in 1926 opgevolgd werd door een andere, nl. "Elk zijn Recht", bij de weduwe Romanie Craeynest - Vandaele, in het café "Alcyon" op het Stationsplein (nu nr. 3 en 4). Waarom in 1926? Wel, de echtgenoot van Romanie stierf op 1 september 1925; geen enkele duivenliefhebber heeft Cyriel Craeynest ooit genoemd in verband met dat duivenlokaal. Deze maatschappij heeft waarschijnlijk bestaan tot 1931, daar Romanie Vandaele gestorven is op 11 september 1932.

De fakkel werd overgenomen door het duivenlokaal "De Padde" bij Emiel Volckaert, Zwevezelestraat (nu 23) en blijkbaar van 1932 tot 1935.

Vanaf 1936 was er duivenlokaal in de Astridlaan in de herberg "Het Schuttershof" bij Arthur Goddyn (beter gekend onder de naam "Het Paterskerkske") en dat bleef duren tot aan de tweede oorlog. Dat maakt dus vier verschillende duivenlokalen in de loop van goed twintig jaren.

Maar naast deze reeks van duivenlokalen was er een afzonderlijke maatschappij, die typisch de naam droeg: "Gans Alleen", opgericht door renner Henri Vanlerberghe. Na zijn rennersloopbaan moest hij zien aan de kost te komen. Dat probeerde hij met zijn café "Den duivenkring" in de Stationsstraat (nu 147, nabij de slachterij). Daar hij nog koerste in 1920 - 21 kan de maatschappij wellicht ontstaan zijn in 1922. Was hij daartoe aangezet door Eugene Vanoverschelde, die nog leefde tot 1941? Het is goed mogelijk.

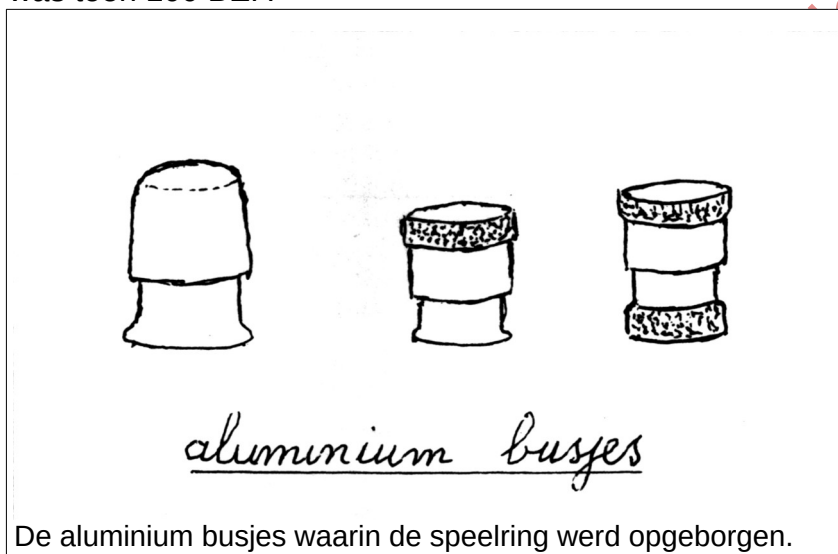

De dorpskom met de ligging van de duivenlokalen. 1: Het Gildhof; 2: In 't Duivenlokaal; 3: Alcyon; 4: De duivenkring; 5: De Zwarte Leeuw; 6: In Bordeaux; 7: De Padde; 8: Het Schuttershof; 9: Door Vriendschap Sterk; 10: De Drieweg.

En tenslotte ontstond er een duivenmaatschappij een kilometer buiten het dorp, nl. in café "De Drieweg", bij Omer Vens in 1935. De naam van de maatschappij was "Eerlijk

doet niemand vrezen"⁸. Het is de enige maatschappij die tot heden is blijven bestaan. Dat zijn dus zes duivenlokale voor deze periode.

Wat veranderde er zoal? De aankomsten der duiven werden vastgesteld met een rubberen ring; de stempel diende alleen nog om de eigenaar van de duif te vermelden. De inleg bedroeg nu 2 BEF en de prijzen werden verspeeld per drietal (6 BEF). Ook de vrije inleggen (per viertal) kwamen in zwang, zoals wij ze nu nog kennen. Iets nieuws waren de waarborgen; serieën van 2, van 3 en onaangeduid waren gewaarborgd⁹, waarschijnlijk onder invloed van de B.D.B. Meest altijd waren "regulateurs" de hoofdprijzen, t.t.z. het klassieke type van wandklokken met regelbare slinger, zoals die nu nog hangt in veel oudere woningen. Af en toe waren ook meer waardevolle prijzen uitgelooft en erg in trek: schouwgarituren, bekertjes, fietsen, ... De tegenwaarde van zo'n hangklok was toen 100 BEF.

De officiële afstanden werden voor Lichtervelde geleverd door de opvolger van Emiel Depuydt van Zwevezele. De uitslagen werden gedrukt o.a. door de drukkerij Mestdagh-Debosschere van Emelgem, die ook een duivenkrant uitgaf. Zelden werd nog door een paar liefhebbers samen met één constateur gespeeld. De meesten huurden een constateur, weinigen waren eigenaar. Er werden aluminium busjes, die uit twee losse delen bestonden gebruikt voor de spelringen: weeral onder invloed van de bond.

De zuidwest vluchtlijn was nu volledig ingeburgerd, hoewel men nogal eens liet lossen op minder bekende plaatsen (Caen, Rennes, Vannes). De Lichterveldse duiven werden meestal vervoerd door de firma Strobbe uit Izegem, die de duiven kwam ophalen met weinig geschikte vrachtwagens. Izegem was het verzamelstation: minstens van daar af werden de duiven per trein vervoerd. Verzending per vliegtuig is nooit massaal gebeurd. Steeds waren begeleiders mee met de duivenkevis, doch dat waren geen mensen van Lichtervelde.

Dubbelingen voor jaarlingen of duivinnen kwamen in Lichtervelde niet voor. Toch kenden ook hier de vluchten een sneller verloop dan vroeger. Bij Vanlerberghe speelden meestal liefhebbers van Gits en Beveren met Lichterveldenaars van de

⁸ En niet: "...moet niemand vrezen", zoals vaak verkeerdelijk wordt vermeld.

⁹ Ongeacht het aantal ingeschreven duiven.

“kortvlugge”¹⁰ mee. In Lichtervelde werden jaarlijks vluchten ingericht van Dourdan tot Bordeaux. In het seizoen haalde ieder lokaal 500 tot 700 duiven per zondag. De liefhebberij groeide aan. In de crisisjaren 1930 was er spraak van de inleg van de werklozen te beperken, tot grote woede van de liefhebbers. Natuurlijk spel (waarbij er op gerekend wordt dat duiven met eieren of jongen extra gemotiveerd zijn om huiswaarts te vliegen) was nog algemeen. Het weduwschapsspel, waarbij de duiven hun “partner” enkel kort vóór en na de vlucht te zien krijgen, was de grote uitzondering. Naast de fabriek Demunster kwam ook de fabriek Haspeslagh tot volle ontwikkeling.

De duivenliefhebbers namen in deze jaren graag deel aan stoeten met versierde wagens zoals o.a. bij de inhuldiging van nieuwe burgemeesters.

4.1 Een belangrijke liefhebber

Jozef Devos (1870 - 1943) was tussen de twee oorlogen een merkwaardige liefhebber. Hij woonde in de Ketelbuiserstraat (nr. 29) en had zich een grote reputatie opgebouwd als speler en als keurder. Zijn optreden steunde op een enorm goed geheugen en een sterke intuïtie. Dit ging natuurlijk met een dosis geheimzinnigheid gepaard. Toch is het zeker dat men hem geen tweemaal dezelfde duif mocht in de handen stoppen: hij herkende ze en zijn oordeel bleef hetzelfde als de eerste keer. Ooit werd hem gevraagd de duiven te gaan keuren op het hok van een vriend. Deze liefhebber was ongeweten in het bezit geraakt van één van Jozefs duiven. Jozef haalde die duif van zijn eigen ras er uit en vroeg aan de liefhebber hoe hij die verworven had. Een andere vriend van hem vroeg, een paar dagen voor hij stierf: “Maar Jozef, vertel me nu eens uw geheim. Hoe wist gij met zo grote zekerheid een goede duif te onderscheiden.” Jozef antwoordde: “Ik begrijp het zelf niet. Maar telkens als ik een extra duif in handen kreeg, voelde ik dat, zonder dat ik er zelf iets kon aan doen.”

Jarenlang speelde hij weduwschap, als de meeste liefhebbers nog nestspel beoefenden. Hij had als “soigneur” Jeroom Beernaert, een stille, zwijgzame man, die nooit sprak over duiven en er zich nooit toe liet overhalen Jozef te bedriegen.

4.2 Lijst van de Lichterveldse liefhebbers 1919 - 1939

1. Alliët Cyriel	17. Delameileure	29. Dewulf Remi
2. Baert Georges	Arthur	30. D'Hoop Jules
3. Bonte Viktor	18. Delameillieure	31. D'Hondt Gaston
4. Bossu Maurits	Emiel	32. Fiems Peter
5. Bossuyt Camiel	19. Delameillieure	33. Gardin gebr.
6. Boussauw Alidor	Richard	34. Gardin Paul
7. Brouckaert Henri	20. Demeyer André	35. Goddyn Gaston
8. Callens Petrus	21. Demeyer Gaston	36. Grymonprez Aloïs
9. Coornaert Richard	22. Demuynck Valeer	37. Haelewyn Achiël
10. Debruyne Achiël	23. Denys Victor	38. Handsaeme gebr.
11. Debusschere Maurice	24. Deschepper-	39. Huyghe Maurice
12. Declercq Emiel	Missinne	40. Kindt Theofiel
13. Dedeurwaerder Willy	25. Desplenter gebr.	41. Lamote René
14. Dejaeghere Henri	26. Devooght Camiel	42. Lamsens Richard
15. Delaere Achiël	27. Devos Jozef	43. Lefere Michel
16. Brouckaert Louis	28. Dewaele Theofiel	44. Lenoir Emeric

¹⁰ De liefhebbers, waarvan de afstand tot de lossingsplaats kleiner is dan die van het lokaal.

45. Luypaert Hector	59. Vandewiele Camiel	67. Vanzieleghe André
46. Maenhout Marcel	60. Vangheluwe Pol	68. Vanzieleghe Victor
47. Maes André	61. Vanhulle August	69. Vergote Achiel
48. Maes Octaaf	62. Vanlerberghe Leon (alias Leon Schaper)	70. Verhaeghe Cyriel
49. Moyaert Emiel	63. Vanlerberghe Marcel	71. Verhaeghe Jules
50. Pannier Jan	64. Vanslambrouck M.	72. Verhaeghe Philemon
51. Roelens Richard	65. Vanwalleghem gebr.	73. Verhaeghe Remi
52. Sauer Conrard	66. Vanwymelbeke Oscar	74. Verhallemann J.
53. Tampere Isidoor		75. Viaene gebr.
54. Vanbecelaere Camiel		76. Vens Omer
55. Vanbelle gebr.		77. Volcke Serafin
56. Vandecaveye Achiel		78. Watteny Maurice
57. Vanden Weghe Jean		79. Werbrouck Francis
58. 58. Vanderper Aloïs		80. Wostyn Achiel

De lijst is gebaseerd op enkele uitslagen uit het jaar 1938 en uiteraard onvolledig. Zeker zullen deze namen nog vele zaken in herinnering brengen. Welke liefhebbers traden in deze periode op de voorgrond? Op gevaar af er te vergeten, hier een zestal namen: Cyriel Alliët, Petrus Callens, Valeer Demuynck, Richard Lamsens, Louis Lust, André Maes en natuurlijk Jozef Devos.

Koster Jean Vanden Weghe uit de Torhoutstraat gaf een duif mee naar Rome. Drie weken na de lossing zat hij op een zondag het lof te spelen, als men hem meldde dat zijn duif van Rome gearriveerd was. Hij liet zijn orgel in de steek en ging zijn duif aanmelden. Ze vloog ± de 350ste prijs op enkele duizende duiven. Het schijnt dat pastoor Spilliaert het hem nooit kwalijk genomen heeft.

Jan Dick was een Oost-Vlaming die in Torhout verzeild geraakt was. Hij was een type als de volkszanger Tamboer: een ferme vent met een grote flapdoed. Hij voerde tussen de twee oorlogen in al de Lichterveldse duivenlokalen het hoge woord. Zijn taal, in Oost-Vlaams dialect, werd maar al te graag beluisterd door de duivenliefhebbers. Hij was beroemd in heel de streek. In 1970 was hij 100 jaar oud geworden en heeft dat nog duchtig gevierd.

5 De oorlogsjaren 1940 - 1945

Ook toen lag alle activiteit van de duivensport stil. Er bestaan geen Lichterveldse documenten uit die periode, want:

- Het front was er niet meer;
- De Noordzee scheidde de oorlogvoerenden;
- De telecommunicatie was veel verder gevorderd, dus de duiven waren niet meer zo belangrijk.

We weten dat verscheidene Lichterveldse liefhebbers hun duiven behielden, opgesloten in het hok o.a. Georges Baert in het huis Neerstraat 2. Arthur Goddyn moest 3 weken in de nor, wegens het laten uitvliegen van zijn duiven. Tot begin 1944 mochten duiven gehouden worden, doch het was verboden ze te laten uitvliegen. Als voorzorgsmaatregel tegen de nakende landing van de geallieerden moesten daarna alle duiven uit het noorden en noordwesten van het land vernietigd of geëvacueerd worden. De K.B.D.B. richtte daartoe grote volières op in het Brusselse.

6 Van 1945 tot 1994

In deze halve eeuw is er heel wat gebeurd op duivengebied. Vooreerst hernam Omer Vens zijn maatschappij "Eerlijk doet niemand vrezen" in het lokaal "De Drieweg" zohaast mogelijk. Hij was de uitbater van 1945 tot 1957. Vervolgens was Achiël Vens de lokaalhouder van 1958 tot 1976. Heden is het Frans Vens en zijn echtgenote Frieda Mortier die het lokaal in stand houden, nog steeds met de hulp van Alida Beernaert, de weduwe van Achiël Vens.

Henri Vanlerberghe had na de oorlog wat moeilijkheden wegens het uitbaten van zijn zaaltje tijdens de bezettingsjaren en zo kwam het dat hij zijn maatschappij "Gans Alleen" in het lokaal "De duivenkring" in de Stationsstraat wat later op gang bracht, nl. in 1946. Zijn maatschappij bleef bestaan tot aan zijn overlijden in 1966.

Een jaar later, in 1947, stichtte Julien Debackere een nieuwe maatschappij in de Zwevezelestraat (nu 65) onder de naam "Door Vriendschap Sterk". Ze bleef enkel een tiental jaren bestaan, tot 1957.

Geleidelijk aan werden de duivenstempels eenvoudiger; het kwam zo ver dat alleen nog een anoniem telefoonnummer vermeld werd op de vleugel.

±1880, uit hout, kunstig gemaakt

±1920, rubber op hout

±1960, rubber op aluminiumbusjes

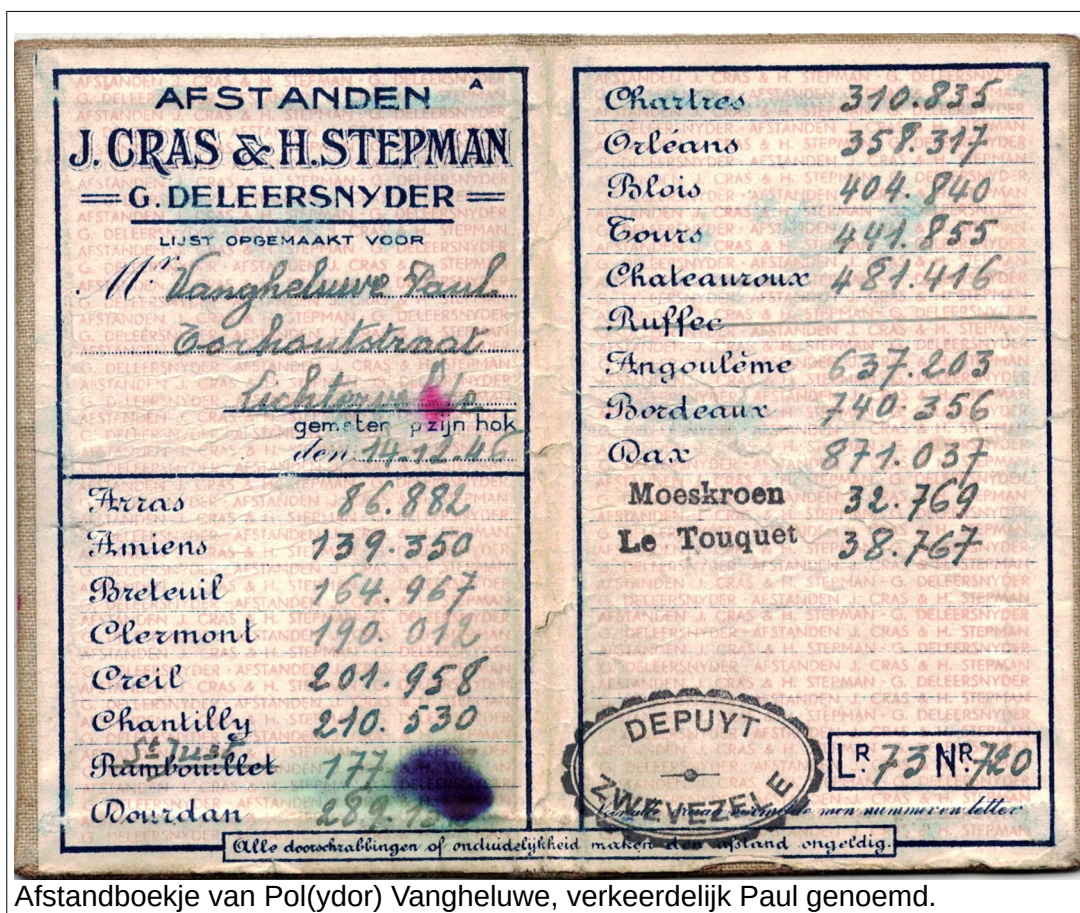
±1990, rubber op plastic

In het begin van deze lange periode, toen de drie lokalen in concurrentie waren met elkaar, gaf ieder lokaal elk jaar een gewaarborgde bonvlucht. Van het welgelukken van deze bonvlucht hing het ganse seizoen af. Ze boden gewoonlijk voor het seizoen bons aan van 500 tot 1000 BEF, te verspelen op een welbepaalde vlucht in serieën van drie duiven. Het was de kunst de waarborg volzet te krijgen, want wie ingeschreven had voor de bonvlucht, ging gewoonlijk in datzelfde lokaal zijn duiven opleten en spelen.

Overigens was de tijd, dat er gespeeld werd om “regulateurs” voorbij. De hoofdprijzen, waarom het ging, waren weldra de serieën van 1000 BEF. Gewone inleg was 10 BEF in prijzen van 30 BEF. Vrije inleggen begonnen nu met 1 BEF en verder 2, 3, 4, 5, 10, 15, 20, 50 en 100 BEF. Wie een duif “tot 5 stak”, moest $1+2+3+4+5 = 15$ BEF betalen en kreeg bij winst daarvoor 60 BEF terug. Er kwamen serieën van 4, 5 en 6 duiven te verspelen en ook speciaal voor 1ste en 2de uitgegeven duiven. Snelheidsprijzen waren in Lichtervelde niet gebruikelijk. Nog lange tijd werden diploma's uitgereikt aan de winnaars van prijskampen en tentoonstellingen.

De afstandsboekjes werden in de jaren vijftig nog steeds afgehaald bij meester Muylaert van Zwevezele, opvolger van Emiel Depuydt; maar welhaast kon je het bij een Lichterveldse gezworen landmeter aanschaffen. Opvallend is dat in 1946 de afstand op Clermont nog niet aangeduid is; en anderzijds dat er na 50 jaar heel wat lossingsplaatsen niet meer actueel zijn. Individuele maatschappijen verzenden nu niet meer zoals vroeger naar een plaats volgens vrije keuze; de bond en de verzendingsdienst heeft er zijn invloed.

Het opmaken der uitslagen is ook enorm geëvolueerd. Na 1945 werden ze nog moeizaam uitgerekend aan de hand van tabellen, maar dan tot op 1 cm na. Het was elke week vele uren werk, en er slopen nogal eens fouten in. De opkomst van de computer bracht daar verandering in. In 1980 liet Frans Vens voor het eerst bij iemand van Kuurne een programma opmaken, en sedert maakt hij elke week hiermee de uitslag op in een paar uren. Nog de zondag zelf kunnen de liefhebbers in “De Drieweg” de uitslag van de vluchten bekijken. De kans op eventuele fouten is fel verminderd.

Afstandboekje van Pol(ydor) Vangheluwe, verkeerdelijk Paul genoemd.

Wat het constateren betreft: de aluminiumbusjes raakten in onbruik en werden vervangen door rood-witte plasticbusjes. In 1945 waren veel slechte constateurs in omloop, oude toestellen, die vier jaar ongebruikt hadden gestaan. Maar stilaan werden die degelijk hersteld, en er kwamen nieuwe modellen aan bod, waarmee minder fraude kon gepleegd worden. Nu kunnen we wel vaststellen dat de "drukkers" de "stekkers" verdrongen hebben.

Alleen in 1945, toen de oorlog met Duitsland nog niet gedaan was, werd er gespeeld op de zuid-oost lijn, doch dit heeft maar één zomer geduurd. Wat het vervoer betreft, heeft zich ook eenzelfde evolutie voorgedaan. In het begin bestonden verscheidene zelfstandige vervoerders die hun vracht gingen afleveren bij de opvolgers van de firma Strobbe in Izegem, later onder de naam Conex. Van daaruit werd het vervoer meestal per trein verder gezet. Heden ten dage is het vervoer van heel West-Vlaanderen in de handen van Conex-Columba; doch het praktisch regelen wordt verzorgd door Grymonprez, wat de Lichterveldse duiven betreft. Per uitzondering wordt nog overgeladen op spoorwagens, en dat voor verre, nationale vluchten. Meestal blijven de duiven de reis maken in plastic manden en op zeer modern ingerichte vrachtwagens.

Na de oorlog 40 - 45 was er een explosie van de duivenliefhebberij. Er waren zondagen dat de 3 lokalen elk 1000 duiven inkorfden. Maar geleidelijk is die trend afgezwakt en daalde ook in Lichtervelde het aantal liefhebbers gevoelig. Sedert 1945 is het weduwschapspel algemeen geworden en geleidelijk aan heeft het spel met de jonge duiven de overhand genomen. Wie het klassieke spel met oude duiven heel het seizoen wil beoefenen kan bijna niet anders dan vanaf half mei zijn duiven op Dourdan en

verder inzetten, en is daarvoor verplicht te gaan inkorven buiten de gemeente. Wie nationaal wil spelen moet praktisch naar Beveren. Een twintigtal Lichterveldse liefhebbers werkt dergelijk programma af. Wat het plaatselijk spel betreft gaan naarmate het seizoen vordert hoe langer hoe meer Lichterveldse liefhebbers bij de kortvlugge spelen, en komen er in de plaats meer en meer liefhebbers van Ruddervoorde en omstreken naar hier. Deze trend is al veel jaren bezig; reeds in 1965 werden de helft van de grote serieën door de grotere afstanden buiten Lichtervelde gewonnen¹¹.

's Winters is er bijna elke week een tentoonstelling in "De Drieweg". Er zijn daar ook nog verscheidene kampioenschappen uitgeschreven, maar geen Dourdanvluchten, zoals het elders in de streek wel het geval is. De firma Haspeslagh is verhuisd naar de Mosselstraat 19 en enkele jaren later is de firma Demunster, omgevormd tot Demster, uitgeweken naar de Industrielaan 32. Ze zijn beide fel gemoderniseerd en gespecialiseerd in productie van trofeeën.

Sedert verscheidene jaren, vanaf ongeveer 1986, is er in Lichtenhove de eerste zondag van maart een duivenshow die enorm veel liefhebbers uit gans de streek samenbrengt. Er is ook een club voor Lichterveldse duivenliefhebbers, "De Wittepenne", die een speciaal kampioenschap uitschrijft en zijn jaarfeest houdt in "De Burgersgilde".

6.1 Een belangrijke liefhebber

Marcel Lattré heeft 25 jaar naeen met kermisdonderdag een prijsvlucht ingericht uit Le Touquet¹², voorbehouden aan Lichterveldenaren. Met eenvoudige middelen en materiaal waar het te krijgen was. Elk jaar werden prijzen in natura opgehaald bij de plaatselijke middenstand. Hij kreeg een groep helpers samen die instonden voor het inkorven, de constateurs "zetten" en "afslaan", de uitslag opmaken. Niets was hem te veel. Het is dan ook 25 jaar een succes geweest en alle duivenliefhebbers zijn er hem dankbaar voor. Hij is begonnen in café "De Padde" in de Zwevezelestraat, van 1970 tot 1979. Deceuninck zorgde in die tijd voor het vervoer. Vanaf 1980 tot 1994 heeft de prijskamp plaats gevonden in het brandweerarsenaal in de Beverenstraat, en is het Denoo van Zeswege die de duiven naar Le Touquet voert.

Moest je de gratis prijzen uitgestald zien, die in de loop der jaren door Marcel Lattré verzameld werden, je zou verbaasd zijn. Toch heeft de prijskamp in de loop der jaren iets van zijn prettig folkloristisch karakter verloren. Daar waar vroeger een bonte mengeling van eigenaardige gratis prijzen uit allerlei winkels te winnen waren, is er nu meest sprake van geldprijzen en taarten voor de grote serieën. Maar dat doet niets aan de verdienste van Marcel af: andere tijden, andere gebruiken. Gemiddeld werden per jaar 233 jonge duiven en 108 oude duiven ingekorfd op deze vlucht, en dat niettegenstaande het seizoen rond 1 oktober reeds zo ver geschoven is (de najaarsrui zet normaal reeds in vanaf eind augustus). Er waren jaren dat de prijskamp op een

¹¹ Bij rugwind merken de duiven vaak te laat hun hok op, waardoor ze een stuk moeten terugvliegen. De verder afgelegen hokken (de overvlugge) van de prijskamp hebben daar minder last van.

¹² Dit is niet de bekende franse badplaats, maar een gehucht van de gemeente Ploegsteert, pal op de Franse grens.

paar minuten verspeeld was, en er waren jaren dat hij niet afgespeeld raakte tegen 14 uur bij de afsluiting.

In 1994 heeft de laatste Touquet onder Marcells leiding plaats. Zal er nadien iemand de fakkel overnemen?

6.2 Alfabetische lijst van de liefhebbers die één of meermaal een Touquetvlucht op kermisdonderdag gewonnen hebben

1. Boddin Roger	11. Depla Guido	21. Theetaert Michel
2. Bogaet Roger	12. Devooght Leon	22. Vandewaetere Michel
3. Claeys Jules	13. Geldhof Paul	23. Vanhecke Georges
4. Claeys Roger	14. Gunst Emeric	24. Vankeirsbilck Jozef
5. Cool Maurits	15. Jacobs Ria	25. Vanrobaeys Juliën
6. Cool Roger	16. Ketels Marcel	26. Vanseveren Michel
7. Delameillieure Gerard	17. Ketels Omer	(voor Cool Michel)
8. Delameillieure Pierre	18. Kindt Geert	27. Vermeulen Marcel
9. Demeulenaere Frank	19. Lamote Frans	28. Watteny Rafael
10. Denys Georges	20. Theetaert Arthur	29. Werbrouck André

6.3 Lijst van de Lichterveldse duivenliefhebbers rond 1965

1. Bogaert Gentiel	29. Denys Georges	57. Staelens Viktor
2. Bogaet Juliën	30. Depla Guido	58. Theetaert Arthur
3. Bogaert Maurice	31. Desloovere André	59. Tommelein Odier
4. Bogaet Roger	32. Dewaele Theofiel	60. Vanackere Marcel
5. Braet Paul	33. D'Hoop Henri	61. Vanbecelaere gebr.
6. Bruynooghe Marcel	34. Fiems gebr.	62. Vandaele Albert
7. Callewaert Juliën	35. Fiems Henri	63. Vandenberghe Gerard
8. Casier-Ketels	36. Geldhof Paul	64. Vandewiele Camiel
9. Claeys Emeric	37. Goddyn Arthur	65. Vangheluwe Jozef
10. Cloet Michel	38. Gunst Achiel	66. Vangheluwe Karel
11. Colpaert Michel	39. Gunst Emeric	67. Vanhecke Georges
12. Cool Maurice	40. Gunst gebr.	68. Vankeirsbilck Jozef
13. Cool Roger	41. Handsaeme Louis	69. Vankeirsbilck Juliën
14. Decock Xaveer	42. Handsaeme Marcel	70. Vankeirsbilck Noël
15. Degandt Marcel	43. Kindt Theofiel	71. Vanrobaeys Juliën
16. Delaere Maurice	44. Labens André	72. Vanrobaeys Leon
17. Delameillieure Achiel	45. Lamote Frans	73. Vanwalleghem Jeroom
18. Delameillieure Arthur	46. Lannoy Leon	74. Verduyn André
19. Delameillieure Lionel	47. Lattré Marcel	75. Verhaeghe Walter
20. Delameillieure Pierre	48. Lenoir Emeric	76. Verleden Juliën
21. Delodder Gaston	49. Lyphout Jacques	77. Vermeulen Marcel
22. Demeulemeester Jean	50. Maenhout Firmin	78. Verstraete Aurel
23. Demeulenaere Camiel	51. Maes Daniel	79. Volckaert Emiel
24. Demeulenaere gebr.	52. Missinne Roger	80. Volcke André
25. Demeyere Gaston	53. Plets Jozef	81. Watteny Rafael
26. Demeyere Paul	54. Pollet Emiel	82. Werbrouck André
27. Deneweth Ernest	55. Sauer Conrard	
28. Denolf Frans	56. Staelens Jozef	

Velen zullen bij het doornemen van deze lijst, die uiteraard onvolledig is, zich nog heel wat herinneren van allerlei gebeurtenissen uit het liefhebbersmidden. Van de 80 liefhebbers, die in deze lijst voorkomen, zijn er zeker 50 die in de loop van een halve eeuw één of meer superjaren gekend hebben, zodat het onbegonnen werk is daar een opsomming van te maken. Toch zijn er enkele zeer bekende duiven geweest zoals de

“Witslager” van Juliën Debackere die tenslotte toch verloren ging op Chateauroux, de “Kaers” van de gebroeders Gunst, ...

Eén duif is zeker het vermelden waard: de donkere 3317428/66 van André Desloovere die in 1970 de Asduif¹³ van de Belgische Duivenliefhebbersbond werd met o.a. een 1ste en een 2de van Poitiers en een 2de van Angoulême.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

---

¹³ De winnaar van het nationaal regelmatigheidscriterium (de benaming is afkomstig uit het frans).

Daarmee sluit deze geschiedenis van de Lichterveldse Duivenliefhebbers. En waarmee kunnen we beter eindigen, dan met het duivengebed?

*Oneindig goede God, wiens wegen onnaspeurbaar zijn,
behoud ons op het pad der deugd en geleid de duiven,
onze gevleugelde vrienden, langs de kortste weg terug naar huis;
behoed hen, op voorspraak van de heilige Catharina Labouré¹⁴,
voor alle gevaren en ziekten, opdat ze veilig hun hok en nest wedervinden
tot vreugde van de mensen, Uw dienaren,
die U daarom loven en danken
in alle eeuwigheid door Kristus onze Heer.
Amen.*

Heemkundige kring Karel Van de Poele

---

¹⁴ De heilige Catharina Labouré (°2 mei 1806 - †31 december 1876) wordt o.m. vereerd te Aartselaar, waar ieder jaar talloze liefhebbers de duivenwijding bijwonen. Als "Dochter van de H. Vincentius" zorgde zij voor de duiven van het klooster aan de Rue du Bac te Parijs.